

LOV & Data 40 år

LOV & DATA

Nr. 1 - desember 1984.

Utgitt av Lovdata, Niels Juels gate 16, 0272 Oslo 2.

TIDSSKRIFT FOR RETTSINFORMATIKK

Enda et nytt tidsskrift?

Av Knut S. Selmer

Det er sagt og skrevet meget om alt det vidunderlige datamaskinen kan gjøre for menneskene. Det viktigste har knapt nok vært nevnt: Datamaskinen tvinger mennesket til å tenke skikkelig gjennom hva det egentlig gjør, og hjelper mennesket til å gjøre sin egen, gammeldagse, ikke-automatiserte og omtrentlige jobb bedre i fremtiden.

Det viktigste med rettsinformatikken er ikke at den har fått edb inn på juristenes arbeidsbord. Det viktigste er at den har åpnet våre øyne for at vi - blant annet - er brukere av et gammelmodig og meget komplekst informasjonssystem, og at kvaliteten av vårt arbeid er direkte avhengig av hvordan dette systemet virker. Ja, mer enn det: Hele vår grunnleggende metode (rettskildelæren) er basert på at informasjonssystemet virker på en bestemt måte. Edb har gitt oss muligheten til å manipulere informasjonssystemet. "Effektiverere" kalles det gjerne. Inntil vi vet litt mer om sammenhengen mellom informasjonssystem og juridisk metode, er det grunn til å gå forsiktig til verks, å "ile langsomt".

Dette er en av grunnene til dette tidsskrift. Det er viktig at flest mulig norske jurister får et selvstendig, reflektert forhold til rettsinformatikken. Vårt håp er at disse spalter kan gi informasjon om problemstillinger, prosjekter og litteratur, og inspirasjon til dem som føler at problemene angår dem. Målet må være at rettssystemet og edb-teknikken tilpasser seg hverandre på en harmonisk måte, at "effektiveringen" av informasjonssystemet skjer på en slik måte at de grunnleggende verdier i vår rettskultur blir varetatt. Å sikre at dette skjer, er ikke en jobb for spesialister, det er et felles ansvar for alle som i en eller annen egenskap arbeider innenfor rettssystemet.

Innhold:	
Side 2 MVA på edb-programmer	Arve Føyen
Side 3 Off. loven og edb-lagret materiale	Jon Bing
Side 4 Norsk verdipapirsentral	Olav Torvund
Side 5 Taxman og Legol	Johs Hansen
Side 6 Internasjonale organisasjoner: Europarådet	
Side 6 Forslag om endring i MVA-loven	
Side 7 Håndbok om rettslige informasjonssystemer	
Side 7 Rettsinformatisk litteratur 1984	
Side 8 Nytt fra Lovdata	

Lov og data - hvem, hva og hvorfor

Av Jon Bing

Tidsskriftet Lov & Data er et nytt eksempel på samarbeid mellom Lovdata og Institutt for rettsinformatikk ved Det juridiske fakultet i Oslo. Det er ikke det første, og ikke det eneste eksempelet. Lovdata springer ut av det rettsinformatiske miljø som ble skapt i Oslo i begynnelsen av 1970-årene. Institusjonene holder til i den samme bygningen i Niels Juels gate 16, og trekker daglig på fordelene ved samarbeid og miljøfelleskap. Og - ikke minst - bestyreren ved Institutt for rettsinformatikk, professor Knut S. Selmer, er også styreformann i Lovdata.

Samarbeidet sprer seg utover disse to institusjonene. Man har i samme bygning Datatilsynet, og igjen trekker man fordeler av miljøfelleskap, og igjen er instituttets bestyrer formann i Datatilsynets styre.

Egentlig er denne lagkaken av en bygning i Niels Juels gate, Oslo nokså enestående - en symbiose innenfor ett fagfelt med en privat institusjon (Lovdata), et offentlig forvaltningsorgan (Datatilsynet) og en forsknings- og utdanningsinstitusjon (Institutt for rettsinformatikk). Det er selvsagt ingen tilfeldighet at også Norsk forening for jus og edb har lagt sin virksomhet til denne bygningen.

Men rettsinformatikk kan ikke holdes innenfor en bygnings fire vegger. Disse spørsmålene griper om seg, sniker seg inn på enhver jurist. Utviklingen av tele- og kabelnett som kommer stikkende inn gjennom enhver vegg og etterlater seg terminaler, personlige datamaskiner, arbeidsstasjoner, kontakter til kabeljernsynsnettet og omformere til datanettet er også et bilde på hvordan rettsinformatikkens muligheter og problemer rykker juristen nærmere inn på livet. Mulighetene representert ved Lovdata og andre datamaskinbaserte verktøy for jurister; problemene representert ved de juridiske spørsmål som knytter seg til edb-kontrakter, personvern og informasjonsrett.

Lov & Data vil komme ut ca. 6 ganger i 1985. I dette upretensjose tidsskriftet vil vi forsøke å følge med i utviklingen, hjemme og ute. Vi vil først og fremst bringe meldinger og korte artikler om nyheter, lovforslag, rettsavgjørelser, litteratur osv. som vi mener vil kunne ha interesse. Vi har ikke funnet vår endelige form med dette første nummeret, men mulighetene har gjort oss entusiastiske.

Lov & Data jubilerer – 40 år i grenseland mellom jus og teknologi

Av Sara Habberstad, norsk redaktør

Det er grunn til å markere at vi runder 40 år med tidsskriftet «Lov & Data». Det du holder foran deg nå er en liten tidsreise inn i problemstillinger som var interessante i desember 1984 dersom man var opp tatt av møtepunktet mellom IKT og jus. Her får du et trykk av den aller første utgaven av tidsskriftet, slik det så ut for 40 år siden.

Vi feirer er et tidsskrift som, slik Knut Selmer skrev i denne aller første utgaven, har som formål at «jurister får et selvstendig, reflektert forhold til rettsinformatikken». Formålet fra 1984 lever videre, og har ikke mindre betydning idag. Til tross for at utviklingen ikke helt er på nivå med Orwells dystopiske roman, er et selvstendig og reflektert forhold til IKT nødvendig for de aller

” Vi feirer er et tidsskrift som, slik Knut Selmer skrev i denne aller første utgaven, har som formål at «jurister får et selvstendig, reflektert forhold til rettsinformatikken».

fleste i samfunnet, ikke minst jurister. Tidsskriftet som kilde til å se ulike vinkler og ulike problemstillinger, gjennom ulike bidragsyteres øyne, har vært nyttig for mange av oss gjennom disse årene.

Tidsskriftet har hele veien også holdt seg til et nivå som åpner opp for en bredde av artikler og formater. Når vi åpner Lov & Data ønsker vi å finne både artikler som går i dybden, og kortere oppdateringer om utvikling i lovgivning eller teknologi. Som Jon Bing skrev i innledningen til Lov & Data nummer 100 i 2009, liker «Lov & Data å se på seg selv som en slags upretensiøs guide til den juridiske delen av dette cybernetiske rommet».

Om filosofien bak «Lov & Data» er beholdt, har rammene rundt tidsskriftet endret og utvidet seg siden 1984. Tidsskriftet oppstod i samarbeid mellom Lovdata som utgiver, og Institutt for Rettsinformatikk som redaksjon, som begge holdt til i Niels Juels gate 16 i Oslo, sammen med Datatilsynet. Også Norsk forening for Jus og EDB hadde sin aktivitet i samme lokaler. «Lov & Data» fungerer som et medlemsblad for Norsk Forening for Jus og EdB (NFJE), som ble startet allerede 1980 som er et faglig forum og en møteplass for alle som er interessert i fagfeltet. Idag

” Vi håper at du som leser har glede av denne lille tidsreisen, og at tilbakeblikket både sier noe om hvor mye som har hendt på 40 år, og kanskje åpne tanker om hva vi kan forvente av utvikling i de neste 40 år.

er Lov & Data medlemsblad ikke bare for NFJE, men også for søsterorganisasjoner i Danmark, Sverige og Finland. Redaksjonen for tidsskriftet består av en redaktør fra hvert av landene, samt en medredaktør. Artikkelen tar for seg problemstillinger av interesse utover det enkelte land.

Vi håper at du som leser har glede av denne lille tidsreisen, og at tilbakeblikket både sier noe om hvor mye som har hendt på 40 år, og kanskje åpne tanker om hva vi kan forvente av utvikling i de neste 40 år. Vi gratulerer «Lov & Data» med 40 år, og takker for det den har gitt av kunnskap og inspirasjon til miljøet.

Sara Habberstad

Enda et nytt tidsskrift?

Av Knut S. Selmer

Det er sagt og skrevet meget om alt det vidunderlige datamaskinen kan gjøre for menneskene. Det viktigste har knapt nok vært nevnt: Datamaskinen tvinger mennesket til å tenke skikkelig gjennom hva det egentlig gjør, og hjelper mennesket til å gjøre sin egen, gammeldagse, ikke-automatiserte og omtrentlige jobb bedre i fremtiden.

Det viktigste med rettsinformatikken er ikke at den har fått edb inn på juristenes arbeidsbord. Det viktigste er at den har åpnet våre øyne for at vi - blant annet - er brukere av et gammelmodig og meget komplekst informasjonssystem, og at kvaliteten av vårt arbeid er direkte avhengig av hvordan dette systemet virker. Ja, mer enn det: Hele vår grunnleggende metode (rettskildelæren) er basert på at informasjonssystemet virker på en bestemt måte. Edb har gitt oss muligheten til å manipulere informasjonssystemet. "Effektivisere" kalles det gjerne. Inntil vi vet litt mer om sammenhengen mellom informasjonssystem og juridisk metode, er det grunn til å gå forsiktig til verks, å "ile langsomt".

Dette er en av grunnene til dette tidsskrift. Det er viktig at flest mulig norske jurister får et selvstendig, reflektert forhold til rettsinformatikken. Vårt håp er at disse spalter kan gi informasjon om problemstillinger, prosjekter og litteratur, og inspirasjon til dem som føler at problemene angår dem. Målet må være at rettssystemet og edb-teknikken tilpasser seg hverandre på en harmonisk måte, at "effektiviseringen" av informasjonssystemet skjer på en slik måte at de grunnleggende verdier i vår rettskultur blir varetatt. Å sikre at dette skjer, er ikke en jobb for spesialister, det er et felles ansvar for alle som i en eller annen egenskap arbeider innenfor rettssystemet.

Innhold:

Side 2	MVA på edb-programmer	Arve Føyen
Side 3	Off. loven og edb-lagret materiale	Jon Bing
Side 4	Norsk verdipapirsentral	Olav Torvund
Side 5	Taxman og Legol	Johs Hansen
Side 6	Internasjonale organisasjoner: Europarådet	
Side 6	Forslag om endring i MVA-loven	
Side 7	Håndbok om rettslige informasjonssystemer	
Side 7	Rettsinformatisk litteratur 1984	
Side 8	Nytt fra Lovdata	

Lov og data - hvem, hva og hvorfor

Av Jon Bing

Tidsskriftet Lov & Data er et nytt eksempel på samarbeid mellom Lovdata og Institutt for rettsinformatikk ved Det juridiske fakultet i Oslo. Det er ikke det første, og ikke det eneste eksempelet. Lovdata springer ut av det rettsinformatiske miljø som ble skapt i Oslo i begynnelsen av 1970-årene. Institusjonene holder til i den samme bygningen i Niels Juels gate 16, og trekker daglig på fordelene ved samarbeid og miljøfelleskap. Og - ikke minst - bestyreren ved Institutt for rettsinformatikk, professor Knut S. Selmer, er også styreformann i Lovdata.

Samarbeidet sprer seg utover disse to institusjonene. Man har i samme bygning Datatilsynet, og igjen trekker man fordeler av miljøfelleskap, og igjen er instituttets bestyrer formann i Datatilsynets styre.

Egentlig er denne lagkaken av en bygning i Niels Juels gate, Oslo nokså enestående - en symbiose innenfor ett fagfelt med en privat institusjon (Lovdata), et offentlig forvaltningsorgan (Datatilsynet) og en forsknings- og utdanningsinstitusjon (Institutt for rettsinformatikk). Det er selvsagt ingen tilfeldighet at også Norsk forening for jus og edb har lagt sin virksomhet til denne bygningen.

Men rettsinformatikk kan ikke holdes innenfor en bygnings fire vegger. Disse spørsmålene griper om seg, sniker seg inn på enhver jurist. Utviklingen av tele- og kabelnett som kommer stikkende inn gjennom enhver vegg og etterlater seg terminaler, personlige datamaskiner, arbeidsstasjoner, kontakter til kabelfjernsynsnettet og omformere til datanettet er også et bilde på hvordan rettsinformatikkens muligheter og problemer rykker juristen nærmere inn på livet. Mulighetene representert ved Lovdata og andre datamaskinbaserte verktøy for jurister; problemene representert ved de juridiske spørsmål som knytter seg til edb-kontrakter, personvern og informasjonsrett.

Lov & Data vil komme ut ca. 6 ganger i 1985. I dette upretensiøse tidsskriftet vil vi forsøke å følge med i utviklingen, hjemme og ute. Vi vil først og fremst bringe meldinger og korte artikler om nyheter, lovforslag, rettsavgjørelser, litteratur osv. som vi mener vil kunne ha interesse. Vi har ikke funnet vår endelige form med dette første nummeret, men mulighetene har gjort oss entusiastiske.

Merverdiavgift på edb-programmer - problematisk praksis

Av advokat Arve Føyen

Som de fleste av leserne vil kjenne til, er det vanlig å si at et edb-anlegg består av to adskilte deler. Den ene utgjøres av den fysiske utrustningen (maskiner, utstyr), mens den andre består av programmer, eller "software".

I denne artikkelen vil jeg belyse noen av de problemer som er oppstått i forbindelse med beregning av merverdiavgift ved omsetning av edb-programmer.

Ifølge Lov om merverdiavgift (lov av 19.06.1969 nr 66) skal det betales avgift ved omsetning av alle varer, bortsett fra varer som uttrykkelig er unntatt fra avgiftsplikt.

For "tjenester" er utgangspunktet stikk motsatt. Det skal betales avgift ved omsetning av tjenester bare i den utstrekning vedkommende tjenestegruppe er regnet opp i § 13, 2. ledd. Plikten til å betale investeringsavgift følger plikten til å betale merverdiavgift, idet Investeringsavgiftsloven henviser til Merverdiavgiftsloven, med hensyn til hva det skal svares avgift av.

Fortolkningen av bestemmelsene i Merverdiavgiftsloven, med hensyn til omsetning av edb-utstyr, edb-programmer, og konsulenttjenester i forbindelse med edb, har siden 1973 variert en del. Merverdiavgiftsloven inneholder ikke noen fullstendig og uttømmende liste over de varer som er unntatt fra avgiftsplikt, eller tjenester som er belagt med avgift. Finansdepartementet og Skattedirektoratet må derfor gjennom rundskriv, brev o.l. foreta en nærmere fortolkning og avgrensning mellom det som faller innenfor lovens begrep - som det skal betales avgift for - og det som faller utenfor, og som det derfor ikke skal betales merverdiavgift for.

På grunn av at skattemyndighetenes praksis har variert betydelig i perioden, har usikkerheten i bransjen vært relativt stor med hensyn til avgrensningen mellom det som faller henholdsvis innenfor og utenfor det avgiftspliktige området. Den nyeste fortolkningen kom ved brev av 26.07.1984 fra Finansdepartementet til Skattedirektoratet og Toll- og avgiftsdirektoratet. I brevet tas det utgangspunkt i en fortolkning av Merverdiavgiftsloven, §§ 2, 13 og 62.

Dette brevet skaper dessverre langt flere problemer i forbindelse med omsetning av edb-programmer enn det faktisk løser.

I pkt. 1 i dette brevet heter det:

"Etter Merverdiavgiftslovens § 13, 1. ledd, skal det beregnes og betales merverdiavgift av salg av alle varer. Departementet antar at salg av standard programvare må anses som salg av vare, og at virksomhet med salg av slike programmer derfor må antas å komme inn under Merverdiavgiftslovens bestemmelser om avgifts- og registreringsplikt. Som standard programvare anses programmer som er

mangfoldiggjort og beregnet på omsetning til 2 eller flere kjøpere."

Departementets tolkningsendring på dette punkt er etter min oppfatning uholdbar. I Merverdiavgiftslovens § 2 er det inntatt en legaldefinisjon av begrepet "vare". Av definisjonen fremgår at vare er fysiske gjenstander som ikke er fast eiendom. Videre er det regnet opp en del andre ting som kunne være tvilsomme, men som skal anses for å være vare i lovens forstand. Ut fra ordlyden i bestemmelsen må imidlertid oppregningen av slike mer tvilsomme tilfelle i 2. ledd i bestemmelsen anses for å være uttømmende. Et edb-program kan etter min oppfatning ikke anses for å være vare i henhold til legaldefinisjonen i § 2. Dette kommer av at et edb-program i høyeste grad er et immaterielt gode, og ikke en fysisk gjenstand. Dette gjelder naturligvis uavhengig av at man i bransjen relativt ofte bruker betegnelsen "programvare" på edb-programmene.

Å skille mellom standard programmer på den ene siden, og spesialtilvirkede programmer eller spesialtilpassede programmer på den annen side, med det resultat at det skal betales avgift for det første, men ikke for det siste, er derfor helt uholdbart. Begge deler er immaterielle objekter, og programmene taper ikke karakter av immaterielt objekt selv om det standardiseres og mangfoldiggjøres med tanke på salg til flere.

Det er helt på det rene at et edb-program ikke kan anses for å være en vare i betydningen "fysisk gjenstand". Datamaskinprogrammer er helt uavhengige av de fysiske gjenstander de tilfeldigvis er registrert på.

For å avgiftsbelegge omsetning av edb-programmer er det derfor etter min oppfatning nødvendig å foreta en lovendring. Finansdepartementet har for så vidt uttrykkelig uttalt at det for tiden gjøres et arbeid med sikte på å foreta en lovendring. Den omlegging som nå er foretatt, fører til en 20 % økning av alle anskaffelser til statsinstitusjoner, kommuner, advokater, leger og tannleger, banker og forsikringsselskaper osv (dvs. alle som ikke selv betaler merverdiavgift av sine tjenester) ved anskaffelse av standard edb-programmer. Merverdiavgiftsproblemerne er selvfølgelig betydelig mer kompliserte enn hva plassen her tillater at jeg behandler. Vi må imidlertid skille mellom 3 hovedspørsmål:

1. Hvorvidt någjeldende bestemmelser i Merverdiavgiftsloven gir adgang til å kreve inn merverdiavgift ved omsetning av edb-programmer. Her er min konklusjon nei.
2. Bør omsetning av edb-programmer være avgiftspliktig? Dette er et ganske komplisert politisk spørsmål, der en rekke faktorer bør telle med i vurderingen.
3. Dersom man innfører avgiftsplikt ved omsetning av edb-programmer, må reglene utformes med innsikt i omsetningsformene i bransjen - slik at man får regler som lar seg praktisere.

Offentlighetsloven og edb-lagret materiale

Av Jon Bing

I forbindelse med endring av offentlighetsloven i 1982, ble det diskutert hvorvidt loven skulle få anvendelse på edb-lagret materiale.

I forarbeidene til offentlighetsloven diskuteres ikke forholdet til datamaskinbaserte systemer - noe som er mildt kritisert i teorien ettersom en såvidt ny lov burde ha forutsett problemet. Imidlertid diskuterer forarbeidene forholdet til lydbånd, film og annet audiovisuelt materiale som forarbeidene forutsatte at ikke kom inn under lovens dokumentbegrep.

I et rundskriv av 9.6.1971 tolket Justisdepartementet loven i forhold til edb-lagret materiale, og anvendte da forarbeidenes synspunkt med den konsekvens at

"...registre som føres ved hjelp av edb, vil falle utenfor begrepet dokument i lovens § 2, og således ikke gå inn under offentlighetsloven."

Det var liten tvil om at dette representerte gjeldende rett da loven ble revidert i 1982. I høringsnotatet forut for endringene i offentlighetsloven sier imidlertid Justisdepartementet (Ot. prp. nr 4 (1981-82) s 15):

"Dersom et edb-register kommer i stedet for dokumenter som ellers ville gå inn under offentlighetsloven, antar Justisdepartementet at loven vil gjelde."

Dette synspunktet vil føre til at også etter gjeldende rett har man i stor utstrekning innsyn i datamaskinbaserte systemer, ettersom slike ofte vil erstatte tidligere manuelle rutiner

Imidlertid ønsket man ved lovendringen å åpne mulighet for utvidelse til edb-systemer, og dette skjedde ved offl. § 3, 3. ledd som gir hjemmel i forskrift:

"... om anvendelsen av lovens dokumentbegrep på materiale som er utarbeidet, overført eller lagret ved hjelp av elektronisk databehandling."

For å utrede hvordan denne hjemmelen skulle utredes, ga Justisdepartementet et oppdrag til Institutt for rettsinformatikk. Utredningen foreligger nå som **Offentlighetsloven og edb** (CompLex 6/84, Universitetsforlaget).

I utredningen gjennomgås hovedbegrepene i offentlighetsloven og innsynsrett etter forvaltningslov, personregisterlov og enkelte andre lover. Man ser på typer av datamaskinbaserte systemer i forvaltningen som det er aktuelt å kreve innsyn i, og ser på utenlandske erfaringer fra de land som har et

offentlighetsprinsipp som er gitt anvendelse på edb-lagret materiale.

En av konklusjonene er at en legaldefinisjon av "dokument" ikke kan være tilstrekkelig. Den løser ikke alle problemer, f.eks. ikke problemet med konstruerte dokumenter (dvs. dokumenter som kan produseres ved hjelp av data og programmer, men hvor forvaltningen ikke allerede har utnyttet denne muligheten) eller problemet med hvilke dokumenter som skal anses å være "hos" vedkommende forvaltningsorgan (offl. § 2, 2. ledd) når forvaltningsorganet har direkte koblet tilgang til systemer som geografisk ligger et annet sted og kanskje føres av andre organer.

Utkastet til forskrifter etter offl. § 3, 3. ledd lyder:

"I forhold til materiale som er utarbeidet, overført eller lagret ved hjelp av edb, skal lovens bestemmelser få tilsvarende anvendelse.

I slike systemer skal 'dokument' være den naturlige enhet av tekst eller opplysninger som på utskrift fra systemet vil fremstå som et dokument etter offl. § 3, 1. ledd.

Med en slik naturlig enhet sikter man f.eks. til den tekst som behandles som en enhet i et tekstbehandlingssystem (og som ofte i omtale av systemet kalles 'dokument'), eller den enhet som gjenfinnes ved hjelp av et tekstsøkesystem eller et annet informasjonssystem.

Der hvor en slik naturlig enhet ikke forekommer, skal man med 'dokument' forstå alle de opplysninger i et edb-system som angår den sak det er blitt krevet innsyn i. Dette gjelder likevel ikke opplysninger uten betydning for den aktuelle sak, og heller ikke når opplysningene finnes i annet dokument som er gjenstand for offentlighet.

For opplysninger som er registrert for et organs interne saksforberedelse gjelder reglene i offl. § 5 om dokumenter tilsvarende. Offl. § 6 gjelder også tilsvarende.

Hvis opplysningene er offentlige etter andre regler, skal de også anses for å være offentlige i forhold til denne bestemmelsen."

Utredningen inneholder også forslag til forskrifter om hvordan man skal få tilgang til edb-baserte systemer

Jon Bing

Offentlighetsloven og edb

CompLex 6/84

Universitetsforlaget - 127 s

ISBN 82-00-07345-9

Forslag om en norsk verdipapirsentral

av Olav Torvund, Institutt for rettsinformatikk

Den store økningen i aksjeomsetningen i de senere år sammen med håndteringsproblemer i forvaltningen av obligasjoner, har medført et stort rasjonaliseringsbehov i verdipapirmarkedet. For å møte dette behovet planlegges det nå å fjerne de fysiske verdipapirer og erstatte disse med et papirløst system basert på innskrivning i en verdipapirsentral. I juni 1983 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som skulle utrede etablering av en norsk verdipapirsentral, og arbeidsgruppens innstilling forelå i slutten av juni 1984. Denne innstillingen har vært ute i til høring, og saken behandles nå parallelt i Justis- og Finansdepartementet, med sikte på å fremme en proposisjon om en lov om verdipapirsentral tidlig i vårsesjonene 1985.

Hovedinnholdet i arbeidsgruppens innstilling er at det etableres en verdipapirsentral (VPS) som dels vil være et register over rettigheter i fondsaktiver (det ord som er valgt som fellesbetegnelse for "papirløse verdipapirer"), dels en datasentral for verdipapirmarkedet. VPS foreslås opprettet som en selveiende institusjon med styringsorganer basert på brukerrepresentasjon og representanter for det offentlige. Det foreslås at registrering i VPS gjøres obligatorisk for alle løpende obligasjonslån og for børsnoterte aksjeselskaper, og at andre aksjer samt andeler i aksjefond kan registreres dersom utsteder ønsker det.

En norsk VPS foreslås opprettet etter samme konsept som den danske Værdipapircentralen, som nå har vært i drift siden påsken 1983. Alle investorer må ha en eller flere konti i VPS, og disse føres gjennom kontoførende institusjoner. En kontoførende institusjon kan være en bank, megler eller et obligasjonsutstedende kredittforetak. Ved omsetning gjennom meglerapparatet vil megleren sende melding om transaksjonene til VPS. Overdragelser utenfor meglerapparatet meldes inn gjennom kontoførende institusjon, og det vil bli foretatt en overføring ikke ulik en bankgiro.

Når en transaksjon meldes inn til VPS vil det solgte fondsaktivum bli overført fra selgers til kjøpers konto. Dersom det er en aksje som blir overført, vil også selskapets aksjonærregister automatisk bli oppdatert. Ved salg gjennom meglerapparatet vil systemet også kontrollere at transaksjonen blir betalt i henhold til meglerlovgivningen.

En overgang til et papirløst system gjør at det ikke lenger er mulig å basere seg på en regulering som forutsetter eksistensen av et fysisk dokument. Gjeldsbrevlovens bestemmelser om omsetningsgjeldsbrev kan ikke benyttes, og det foreslås derfor nye legitimasjons- og negotiabilitetsregler basert på registreringen. Det vil da være registrering i VPS, ikke ihendehavelsen som gir rettighetshaveren vern.

Det vil ikke være mulig å håndpantsette rettigheter som ikke er knyttet til en fysisk gjenstand, og etablering av VPS forutsetter derfor en mulighet for å kunne underpantsette fondsaktiver. For aksjeselskapene vil overgangen også bety at det blir VPS og ikke selskapet som får ansvaret for aksjonærregisteret.

Lovdatas databaser

Lover:

- NL Norges Lover
- RFA Register over forarbeider for lover fra 1970

Rettsavgjørelser:

- HRA Høyesterettsavgjørelser i sammendrag fra 1955
- SKJ Skjønn/ekspropriasjonsavgj. fra HR i full tekst fra 1960

Sentrale forskrifter:

- DUH Departementet for utviklingshjelp
- FAD Forbruker- og administrasjonsdepartementet
- FD Finansdepartementet
- FID Fiskeridepartementet
- FOD Forsvarsdepartementet
- HD Handelsdepartementet
- ID Industridepartementet
- JD Justisdepartementet
- KAD Kommunaldepartementet
- KD Kultur- og vitenskapsdepartementet
- KUD Kirke- og undervisningsdepartementet
- LD Landbruksdepartementet
- MD Miljøverndepartementet
- OED Olje- og energidepartementet
- SD Samferdselsdepartementet
- SK Statsministerens kontor
- SOS Sosialdepartementet
- UD Utenriksdepartementet

Lokale forskrifter

- BV Byggevedtekter for alle kommunene

Oversiktsbaser:

- TIT Titler på samtlige lover og forskrifter
- LT Norsk Lovtidend for 1984

Diverse:

- LITT Litteraturregister
- TGLA Tinglysingsavgjørelser
- TIPS Nyheter og tips

Taxman og Legol: To prosjekter innen normmodellering

Av Johannes Hansen, Institutt for rettsinformatikk

Det er fristende å forsøke og sette en datamaskin til å løse juridiske problemer. Flere forskningsmiljøer har tatt opp denne utfordringen. Men det finnes et mylder av problemtyper, som å treffe beslutninger, utforme dokumenter, søke etter fakta eller relevante tekster, tolkning osv. Felles for alle problemtypene er at man må bygge modeller av fakta og normer. Formålet med modelleringa kan for hver problemtype grovdeles i beskrivning, analyse, simulering og utføring.

LEGOL er gjennomført ved London School of Economics and Political Science mellom 1973 og 1982 og ledet av Ronald Stamper. Formålet har vært å etablere velegna metoder for analyse og utforming av administrative informasjonssystemer. Her lagres, hentes fram og bearbeides informasjon for bruk i administrasjon av en organisasjon. Systemet omfatter derfor simulering og automatisering av juridiske beslutninger. Et sentralt mål i LEGOL har vært å utforme en god begrepsrepresentasjon, spesielt for tid.

LEGOL er implementert i tre versjoner. LEGOL 1 og 2.0 opererer innen relasjonsdatabaser: Et objekt (f.eks. en person) beskrives i en tabell med en egenskap (f.eks. navn) i hver kolonne. Hver linje svarer til en forekomst av objekter. Relasjoner representeres også som tabeller. "Start" og "slutt" representeres i alle objekttyper i LEGOL.

PERSON

navn	høyde	alder	vekt	start	slutt
Per	1,80	22	75	1962	-
Kari	1,65	20	65	1960	-

GIFTMED

hr	fru	start	slutt
PER	KARI	1983	-

LEGOL 1 ble implementert i PRTV ved IBMs forskningscenter i Peterlee. Beregningspråket i LEGOL 1 var relasjonsalgebra. Denne har operasjoner for å velge ut rader (f.eks. personer født i 1962), kolonner (f.eks. navn og høyde for alle personer), slå sammen to tabeller (f.eks. over menn og kvinner til personer), forene to tabeller (den resulterende tabell har da alle attributter fra de to som forenes). Resultatet av operasjonene er i prinsippet nye tabeller.

LEGOL 2.1 ble implementert i POP-2 ved et DEC-10 anlegg i Edinburg. POP-2 er et språk for kunstig intelligens. I LEGOL 2.1 innføres et mer generelt apparat for å beskrive begreper. Det opereres med tre typer: ting, hendelser og tilstander. Ting kan beskrives som sammensatt av deler og som klasser av ting. Bord har ben som deler, og et møbel kan være bord, stol osv. Tilsvarende gjelder betingelser. Roller innføres, noe som er svært viktig

i juridisk sammenheng.

LEGOL er blitt anvendt på mange forskjellige problemer innen arverett, trygderett, bostøtte osv. Grunner for at prosjekter er stanset er antakelig problemer med å gjøre beregningene tilstrekkelig effektive og mangelen på en adekvat normlogikk.

LEGOL er dokumentert i omtrent 60 rapporter som bl.a. er tilgjengelig ved biblioteket til Institutt for rettsinformatikk (Oslo).

TAXMAN er et prosjekt som har løpt siden 1976 ved universitetene Buffalo og Rutgers i New York, USA med L. Thorne McCarty som prosjektleder. Prosjektet bygger på og videreutvikler teknikker for kunstig intelligens. Problemområdet er analyse av rettslig argumentasjon og resonnering. Prosjektet deles inn i to faser, TAXMAN I og II. Den første modellerte et problem i forbindelse med beskatning ved reorganisering av aksjeselskap for analyseformål. Fakta ble beskrevet i form av såkalte semantiske nettverk. Disse har muligheter for å uttrykke at et begrep er et spesialtilfelle av et annet. En bil er et fremkomstmiddel. Normene uttrykkes i et språk bygd på programmeringspråket LISP.

TAXMAN II er mer et forskningsprogram enn et prosjekt. Her er McCartys modell av begreper - kalt "prototyp- og deformasjonsmodellen" - videreutviklet. For å gi en ide om hva modellen innebærer, kan vi si at blant beslektede begreper (f.eks. kapital) velges et mer spesifikt ut (f.eks. kontanter), mens de øvrige (f.eks. fast eiendom, obligasjoner, gjeldsbrev m.v.) beskrives som deformasjoner av den valgte prototypen.

I programmet er også foretatt en diskusjon av intelligente rettslige informasjonssystemer, der dokumentene er beskrevet i semantiske nettverk (dvs. som modeller av det domene som teksten omhandler). Ikke minst presenteres en semantisk modell av deontiske begreper i form av en ny logikk for tillatelser og plikter.

For tiden har McCarty fem PhD-studenter som arbeider med tema som resonnering ved analogi, formålsmodellering, integrering (matematikk), prototyp- og deformasjonsmodellen og implementering av tillatelser og plikter i programmeringspråket PROLOG.

Referanse til artikler som beskriver TAXMAN kan man få ved henvendelse til Institutt for rettsinformatikk (Oslo).

Johannes Hansen arbeider med utvikling av deontiske systemer støttet av NAVF ved Institutt for rettsinformatikk (Oslo). Han har i løpet av 1984 besøkt begge de to forskningsmiljøene som omtales i artikkelen.

Internasjonale organisasjoner:

Europarådet:

Komitéen for rettslig databehandling

Siden 1959 har samarbeidet rundt rettslige informasjonssystemer i Europa i stor grad vært knyttet til det som i dag kalles Committee on Legal Data Processing. Gjennom denne komitéen har erfaringer ved etablering og bruk av datamaskinbaserte systemer blitt formidlet. Komitéen har også utarbeidet retningslinjer for felles kommandoer i rettslige informasjonssystemer som en utvidelse av den rekommendasjonen EF har vedtatt om "Common Command Language", den har utarbeidet rekommendasjonen om "User Protection" vedtatt i 1983 (som bl.a. inneholder krav til kontrakter mellom brukere og rettslige informasjonstjenester) og på andre måter påvirket en viss harmonisering av utviklingen.

Viktigst for komitéen har imidlertid vært den fri informasjonsutveksling, noe som ble understreket da komitéen på sitt møte i november 1984 diskuterte sin fremtidige virksomhet. Den ønsker å beholde sin plass som det sentrale forum for rettspolitiske spørsmål i forbindelse med europeiske, rettslige informasjonssystemer. Dette er blitt vanskeligere ettersom det er en tendens til at informasjonstjenester i stigende grad blir drevet av frittstående organisasjoner (i likhet med Lovdata). Den offentlige administrasjon representert i komitéen får en mer indirekte rolle i utviklingen enn tidligere - men likevel en avgjørende rolle, ble det understreket.

I 1985 skal komitéen bl.a. 12.-14.6.1985 organisere sitt åttende symposium om rettslige informasjonstjenester under mottoet "Access to legal data bases" i Luxembourg og i tilknytning til EFs EURONET-Diane organisasjon. Den skal også organisere den første konferansen av universiteter og høyskoler som underviser i rettsinformatikk. Denne konferansen vil bli holdt 9.-11.10.1985 i samarbeid med Corte Suprema de Cassazione i Roma.

Europarådet har forøvrig startet sin dokumentasjon av menneskerettighetssakene, og til dette benyttes det norske tekstøkesystemet SIFT

Forslag om endring av merverdiavgiftsloven

Annet sted i Lov & Data har Arve Føyen i en egen artikkel kortfattet fremstilt og kritisert de retningslinjer Finansdepartementet har trukket opp for tolkning og anvendelse av merverdiavgiftsloven på omsetning av datamaskinprogrammer. Departementet har i brev av 14.11.1984 sendt ut et lovendringsforslag. I brevet understreker departementet at merverdiavgiftsloven

"... skal virke så nøytral som mulig i forhold til næringsstrukturen i samfunnet, sammensetningen av forbruket og konkurransen med utlandet."

Man refererer så til den sondringen mellom standard og spesialutviklede datamaskinprogrammer som det er redegjort for i Føyens artikkel, og fremhever at det gjør at bedrifter som utvikler datamaskinprogrammer ikke kan trekke fra avgift som de påføres ved anskaffelser til virksomheten, noe som gjør merverdiavgift til en reell kostnad for slike bedrifter. Departementet sier videre

"at dette for mange bedrifter kan virke uheldig, bl.a. i forhold til konkurrerende utenlandske bedrifter som vil ha fradragsrett etter sitt hjemlands lov i tilsvarende tilfeller. Det kan slik oppstå konkurransemessig forvridning i norsk dataindustriens disfavør."

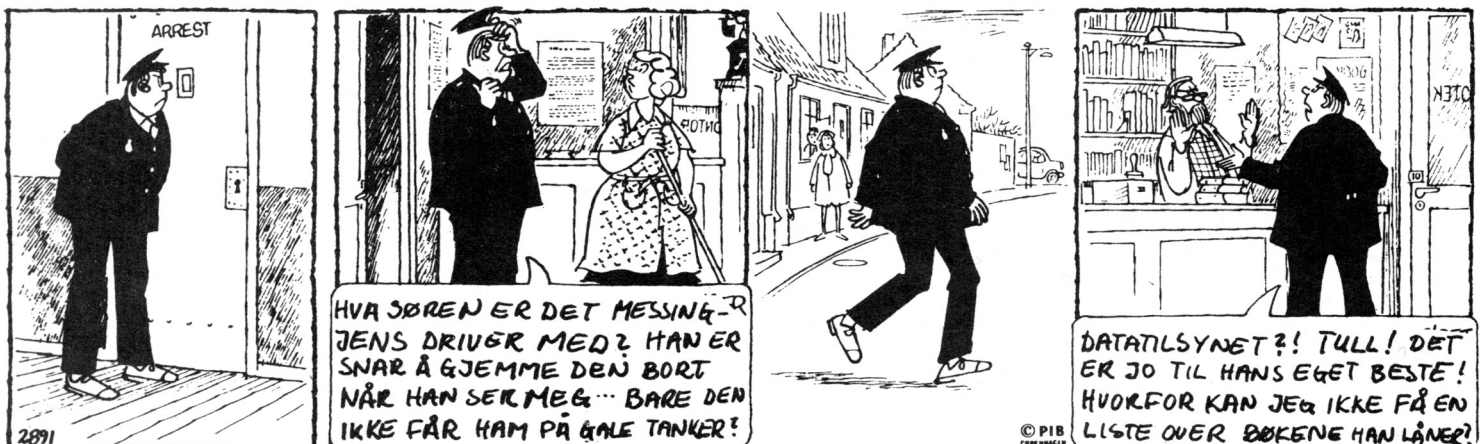
Det pekes videre på avgrensingsproblemet. Etter dette foreslås en generalisering av avgiftsplikten som foreslås gjennomført ved et nytt 6. ledd til merverdiavgiftslovens § 2, som da vil lyde:

"Som vare anses også:

Programvare til bruk ved elektronisk databehandling."

Avgiftsplikten følger da direkte av lovens § 13 som bestemmer rent generelt at det skal betales avgift ved omsetning av varer

Departementet har bedt om synspunkter på forslaget "så snart som mulig"

All verdens rettslige informasjonssystemer

I 1959 - for 25 år siden - ble det første tekstsøkesystemet utviklet. Det ble utviklet av professor John F. Harty ved Health Law Center, University of Pittsburgh. Utgangspunktet var et oppdrag fra delstatsparlamentet i forbindelse med en lovendring - man ønsket en henvisning til alle bestemmelser i regelverket som omtalte psykisk utviklingshemmede barn som "retarded children" - dette uttrykket skulle erstattes av det mer nøytrale "exceptional children".

Dette førte altså frem til det første tekstsøkesystemet. Utviklingen av tekstsøkesystemer har hele tiden vært nøye knyttet til fremveksten av rettslige informasjonssystemer, og slike systemer er nå introdusert i en lang rekke land og flere internasjonale organisasjoner.

I høst utgis den første internasjonale håndbok for rettslige informasjonssystemer - **Handbook of Legal Information Retrieval**. Boken er delt i tre deler.

Den første delen gir en innføring i rettslige beslutnings- og kommunikasjonsprosesser. Den andre delen gir en innføring i tekstsøkesystemer, som også omfatter en gjennomgang av aktuelle forskningsprosjekter og tekstsøkesystemer på markedet. Den tredje delen inneholder en kort historikk og tar deretter for seg de rettslige informasjonstjenestene som er aktuelle i dag: Etter en gjennomgang av bruken innen internasjonale organisasjoner, blir 25 land gjennomgått i alfabetisk orden - fra Argentina til USA.

Boken bygger i det vesentlige på arbeid og forskning ved Institutt for rettsinformatikk, Oslo. Den tar opp tradisjonen fra Jon Bing og Trygve Harvold **Legal Decisions and Information Systems** (1977), men er vesentlig utvidet og utdypet. I tillegg til de to opprinnelige forfatterne har Tove Fjeldvig (IRI, Oslo) og Robert Svoboda (Wien) bidradd til boken.

Det er lagt vekt på praktiske opplysninger i tillegg til det teoretiske stoffet - bl.a. er dokument-samlingene til de forskjellige tjenestene spesifisert og adresser til informasjonstjenester, organisasjoner og tidsskrifter er gjengitt.

Handbook of Legal Information Retrieval

Edited by Jon Bing
in cooperation with
Tove Fjeldvig, Trygve Harvold and Robert Svoboda
North-Holland 1984 - 580 p.
ISBN 0 444 87576 X
Pris: 250 Fl.

Rettsinformatisk litteratur 1984

Nordisk årbok i rettsinformatikk

For første gang blir det utgitt en nordisk årbok i rettsinformatikk. Initiativet er tatt av Svenska foreningen för ADB och juridik og Norsk forening for jus og EDB, og redaktører er Cecilia Magnusson (Sverige) og Olav Torvund (Norge).

Boken inneholder 12 artikler, skrevet med sikte på den interesserte jurist. Artiklene spenner fra rettslige informasjonssystemer til rettslige beskyttelse av datamaskinprogrammer og elektronisk betalingsformidling.

Cecilia Magnusson og Olav Torvund (red):

Juristen i datasamhället
Nordstedts 1984 - 158 s
ISBN 91-1-847161-7

Bedriftsøkonomisk forlag vil i fremtiden utgi en norsk utgave av boken.

CompLex

I Universitetsforlagets skriftserie CompLex har hittil i år 6 hefter kommet ut.

CompLex 1/84

Jon Erling Skjørshammer
Kabelnett: Bygnings- og ekspropriasjonslov

CompLex 2/84:

Tore Andreas Hauglie og Dag Wiese Schartum
Forslag til helserettlig informasjonssystem

CompLex 3/84:

Justisdepartementet
Den elektroniske grunnbok

CompLex 4/84:

Datatilsynet
Årsmelding 1983

CompLex 5/84:

Tove Fjeldvig
Tekstsøking: Teori, metoder og systemer

CompLex 6/84:

Jon Bing
Offentlighetsloven og EDB

Alle ovenstående kan bestilles gjennom Norsk forening for jus og EDB, Postboks 7557 Skillebekk, 0272 Oslo 2

Jussens venner

Hefte 5 for 1984 har som tema "Jurister møter ny teknologi" og har tre artikler: Trygve Harvold om Lovdata, Jon Bing om datamaskinassisterte forvaltningssystemer og Olav Torvund om papirløs pengekravsrett.

Nytt fra Lovdata

Lovdata har i løpet av det siste året gjennomført en kraftig utbygging av basene sine. Samtidig er antall abonnenter mer enn fordoblet, og det regnes med en tilsvarende økning i 1985. Interesserte bes ta kontakt med Lovdata over tlf. (02) 44 97 73.

Avlegger man Lovdata et besøk i Niels Juels gate 16, Oslo 2, vil man få anledning til å diskutere systemets muligheter med en ekspert. Etter en demonstrasjon vil den besøkende selv kunne søke så mye han vil i systemet.

Høyesterettsavgjørelser tilbake til 1955

Basen over høyesterettsavgjørelser er nå utvidet tilbake til 1955. Basen er inneholder headingen i Retstidende i tillegg til navnene på partsfullmektigene og dommerne. I neste omgang vil basen bli utvidet tilbake til 1945.

Forskrifter

I tillegg til Norges Lover er nå alle landsomfattende forskrifter tilgjengelig i Lovdatas databaser. Oppbyggingen av basene har pågått i 3 år i nært samarbeid med forvaltningen, og det er en anseelig mengde tekst som er blitt søkbar. Forskrifter på i alt 30 millioner tegn fra alle departementer ligger lagret i Lovdatas baser, og blir løpende ajourført. For første gang i Norge er det nå mulig å skaffe seg en samlet oversikt i dette viktige regelverket.

Etter å ha gjort seg ferdig med de landsomfattende forskriftene, er Lovdata igang med registreringen av de kommunale og fylkeskommunale (lokale) forskriftene. Allerede idag er byggevedtektene for alle landets kommuner tilgjengelig som søkbar base. Vedtektene er ordnet kommunevis og sortert på paragrafene i bygningsloven.

Som for de landsomfattende forskriftene utføres arbeidet etter oppdrag fra departementene, som ser prosjektene som en forutsetning for dereguleringsarbeidet.

Litteraturregister

I samarbeid med Universitetsbiblioteket og Fakultetstjenesten ved Det juridiske fakultet i Oslo har Lovdata etablert en base over juridisk litteratur. Basen inneholder bibliografiske data og har mer enn 2000 referanser. Bøker tilbake til 1970 og tidsskriftsartikler tilbake til 1980 er foreløpig med i basen.

Norsk Lovtidend

Brukere av Lovdata kan nå via sin terminal lese siste nummer av Lovtidend opptil to uker før heftet blir publisert.

Etter oppdrag fra Statsministerens kontor taster Lovdata inn teksten til Norsk Lovtidend og overfører den til Fabritius for trykking. Som regel går det mellom en og to uker fra trykkingen begynner til abonnenten får heftet i posten.

Lovdata har nå opprettet en søkbar base over heftene utgitt i 1984. Straks et hefte er ferdigtastet blir det lagt inn i basen.

Oppdragssøking - en ny tjeneste fra Lovdata

Mange som selv ikke har terminal har i løpet av det siste året henvendt seg til Lovdata for å få hjelp. Lovdata har nå opprettet en egen tjeneste som utfører søking på oppdrag fra advokater eller juridiske saksbehandlere.

Har du et søkeproblem så kontakt oss - enten ved å skrive til Lovdata, Niels Juels gt. 16, 0272 Oslo eller ring (02) 44 97 73

Diskuter gjerne spørsmålet med en av Lovdatas konsulenter, slik at vi kan bli enige om den mest hensiktsmessige måten å utføre søkingen på.

Resultatet av søkingen vil du få tilsendt i form av en utskrift fra systemet. Fakturering skjer på grunnlag av medgått tid til søkingen. Kontakt oss gjerne for flere opplysninger

Kurs

Lovdata holder kurs i tekstsøking torsdager kl. 09.00 - 15.00. Pris kr 750. Påmelding til Stine Aakrann tlf. (02) 44 97 73.

Kurs kan etter avtale holdes også andre steder

Norges forskrifter publiseres

Hittil har forskriftene bare vært tilgjengelig i Lovdatas baser. Nå har Lovdata begynt utgivelsen av en bokserie over de sentrale forskriftene. Bøkene for Finansdepartementet og Miljøverndepartementet foreligger allerede, og resten vil følge i løpet av kort tid. For hvert departement er forskriftene ordnet kronologisk, og det er utarbeidet avdelingsregister (etter hvilken avdeling/direktorat som har ansvaret for utarbeidelsen av forskriften), hjemmelsregister og stikkordregister). Etter planen skal serien komme ut hvert annet år. Man vil kunne abonnere på hele serien eller kjøpe enkelt bøker. Interesserte bes henvende seg til Lovdata eller Grøndahl & Søn forlag.

Lov & Data

Utgitt av Stiftelsen Lovdata, Niels Juels gt 16, 0272 Oslo
Ansvarlig redaktør: Førsteamanuensis dr. juris Jon Bing,
Institutt for Rettsinformatikk.

Lov & Data utgis minst 4 ganger pr. år.

Abonnementspris

- Norge: kr. 100 pr. år fritt tilsendt
- Utland: kr. 120 pr. år fritt tilsendt
- Studenter: kr. 50 pr. år fritt tilsendt
- Lovdatas abonnenter: fritt tilsendt.

Jubileumsfesten fortsetter på lod.lovdata.no

Av Sara Habberstad, norsk redaktør

Etter denne reisen 40 år tilbake, ser vi frem til å invitere deg tilbake til idag, med et besøk til en rikholdig jubileumsutgave i digital versjon. Vi har den store glede å presentere en rekke artikler som kan bidra til å trekke linjen fra den aller første utgaven og tiden da den ble til, og frem til idag.

Aller først vil vi få et innblikk i historien til Lov & Data fra en person som har vært med hele veien.

Trygve Harvold ble direktør i Lovdata allerede i 1981, og var før det leder av, som var Lovdatas forløper, Lovsamlingens datakontor. Harvold har hatt stor innvirkning på utviklingen av rettslig informasjon gjennom hele sitt virke. Vi kan se frem til hans presentasjon av historien til «Lov & Data» i jubileumsutgaven.

Det er med stor glede vi presenterer tre av forfatterne fra den første utgaven.

Olav Torvund var forsker ved IRI i 1984, førsteamanuensis siden 1985, og har siden 1994 vært professor ved juridisk fakultet. Hans innlegg i nr. 1/1984 av Lov & Data beskrev muligheten for å gå over til et papirløst system for håndtering av aksjer og obligasjoner under tittelen «Forslag om en norsk verdipapirsentral». I dette nummeret beskriver han hvordan innførin-

gen av verdipapirsentralen vi alle kjenner idag faktisk foregikk.

Joh Hansen Hammer var tilknyttet IRI i 10 år som student, stipendiat og vit.ass, og har etter det arbeidet med IT- og informasjonssikkerhet i Skattedirektoratet og NAV frem til pensjon i 2020. Hans innlegg i nr. 1/1984 av Lov & Data, omtalte to prosjekter innen normmodellering. Han vil i dette nummeret gi oss et innblikk i arbeidet som ble gjort for å simulere rettslige beslutninger. Mange år før KI var på alles lepper.

Arve Føyen var en av få advokater på området i 1984. Idag er han ikke lenger en av få advokater på området, men til gjengjeld en av få med tilsvarende lang erfaring. Hans innlegg i nr. 1/1984 av Lov & Data beskrev utfordringene med MVA på programvare som oppstod ved at kategoriseringen av dataprogrammer ikke var helt enkel i programvarens barndom. Han vil i dette nummeret gi oss et innblikk i utviklingen i IKT kontrakter fra de aller første så dagens lys selv før 1984, og frem til idag.

Siden 1984 har Lov & Data gått fra å være et Norsk tidsskrift til å være et Nordisk tidsskrift. Vi har derfor gleden av å presentere tre artikler

som sier noe om utviklingen de siste 40 år i de andre Nordiske landene.

Rettsinformatikk i Danmark de siste 40 år blir presentert av Søren Sandfeld Jakobsen, som er professor ved Copenhagen business school. Jakobsen har fulgt utviklingen i møtepunktet mellom Jus og IT gjennom sitt virke som professor og advokat, og i verv blandt annet i Radio- og tv-nævet, Datarådet og Teleklagenævnet.

Daniel Westman er forsker og rådgiver innenfor IKT rettslige områder, og har gjennom mange år deltatt som ekspert i flere statlige utredninger på området. Han vil gi oss et innblikk i utviklingen i rettsinformatikk i Sverige siste 40 år, og utfordringene i rettsområdet idag.

Utvikling i rettsinformatikk i Finland siste 40 år vil bli presentert av Professor emeritus Ahti Saarenpää, som var en av de første juristene som så betydningen av forholdet mellom jus og IT, og begynte å arbeide med området på 80-tallet. Siden 1991 var Saarenpää leder for institutt for rettsinformatikk ved Lapplands universitet, og har vært en pådriver for forskning innen rettsinformatikk.

Lov & Data nr. 160 4/2024

Øvrig innhold finnes [her](#):

Jubileumsartikler:

Da Lov & Data ble til av Trygve Harvold.

En sikker digital miljø? av Ahti Saarenpää

... av Daniel Westman

... av Søren Sandfeld Jakobsen

Det ble en verdipapirsentral. Det var et steg mot noe mer av Olav Torvund

Statlige IT-anskaffelser og IT-anskaffelseskontrakter i Norge – Utviklingstrekk og erfaringer av Arve Føyen

Arbeider med juridiske ekspertsystemer ved Institutt for rettsinformatikk for 40 år siden av Johs Hansen Hammer

Registrerte personers rettigheter i et 50-årsperspektiv av Dag Wiese Schartum

Artikler:

CJEU case C-159/23 on copyright protection of computer program's variable content av Jalmari Männistö

Artificial Intelligence (AI) and Law av Stein Schjøberg

Når kan behandlingsansvarlige belage seg på 'berettiget interesse' som behandlingsgrunnlag? Nye retningslinjer fra EDPB av Cecilie Island og Melissa Jakobsen Tveit

Faste spalter:

JusNytt

av Halvor Manshaus

Rettsinformatisk litteratur med mer

Nytt om personvern

Nytt om immaterialrett

Nytt om IT-kontrakter

Annet nytt

Nytt fra

 LOVDATA

Lovverket i farta

Bruk mindre tid på å finne
rettskildene, og mer tid til å
bruke dem - overalt

 **LOVDATA
PRO**

Gå til mobilversjon

Mobilversjonen støtter lovkommentarer fra Karnov

Karnov har ajourførte kommentarer til **over 400 lover og forskrifter**. Kommentarene skrives og kvalitetssikres av landets fremste jurister.

Tilgang til lovkommentarene krever egen avtale med Karnov.*

